

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lipca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z wniosku M. Ś.

przy uczestnictwie A. Ś.

o podział majątku wspólnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 lipca 2010 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 lipca 2009 r., sygn. akt VII Cz (...),

uchyla zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 marca 2009r., sygn. akt I Ns (...) i w tym zakresie przekazuje sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 5 marca 2009 r. Sąd Rejonowy w K. odrzucił wniosek M. Ś. w części dotyczącej podziału nieruchomości położonej w miejscowości S. nr (...) o powierzchni 0.1042 ha, zabudowanej budynkiem wolnostojącym o powierzchni 134 m², niepodpiwniczonym z poddaszem użytkowym oraz garażem o powierzchni 120 m², dla której Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą o numerze Kw (...)5.

Sąd Rejonowy ustalił, że w punkcie piątym wyroku Sądu Okręgowego w K. orzekającym rozwód M. Ś. i A. Ś. z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt I 2C (...), dokonano już podziału tego składnika majątkowego. Wyrok ten jako prawomocny wiąże, zgodnie z art. 365 k.p.c., strony i sądy. Niedopuszczalne jest ponowne orzekanie w przedmiocie podziału tego składnika majątkowego. Bez znaczenia jest okoliczność, że nieruchomości ta nie została dotychczas zbyta.

Postanowieniem z dnia 22 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił zażalenie wnioskodawczyni wniesione na powyższe postanowienie dzieląc ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Sąd Okręgowy uwzględnił dodatkową okoliczność, że postanowieniem z dnia 22 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy w K. Wydział I Cywilny dokonał wykładni budzącej wątpliwość interpretacyjną punktu piątego wyroku z dnia 24 października 2007 r. wyjaśniając, że w orzeczeniu tym Sąd zarządził sprzedaż nieruchomości w oparciu o treść przepisów art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 625 k.p.c., która to sprzedaż miała nastąpić do końca lipca 2008 r., a cenę uzyskaną ze sprzedaży domu Sąd przyznał stronom w równych częściach. Postanowienie to korzysta z powagi rzeczy osądzonej i w tym zakresie niedopuszczalne jest wszczęcie nowego postępowania. Bez znaczenia jest okoliczność, że nie doszło do sprzedaży nieruchomości. Ewentualny negatywny wynik egzekucji dotyczący próby sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji nie ma żadnego znaczenia w zakresie mocy wiążącej postanowienia zawartego w punkcie piątym wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 października 2007 r.

Od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 lipca 2009 r. skargę kasacyjną wniosła wnioskodawczyni, która zaskarżyła je w całości, powołując się na podstawę naruszenia przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 210 k.c. w zw. z art. 212 § 2 k.c. Ponadto jako podstawę skargi kasacyjnej wskazała również naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy:

- art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i oddalenie zażalenia wnioskodawczyni z powołaniem się na wykładnię wyroku dokonaną przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 22 czerwca 2009 r. przed rozpoznaniem zażalenia na to postanowienie przez Sąd Apelacyjny, a więc w oparciu o nieprawomocne orzeczenie;

- art. 625 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że Sąd Okręgowy w K. w punkcie piątym wyroku z dnia 24 października 2007 r. zarządził sprzedaż nieruchomości położonej w S. numer (...), co wyłącza możliwość orzekania o tym przedmiocie majątku wspólnego ponownie, a także uznanie, że niewykonanie

takiego postanowienia nie ma znaczenia w zakresie mocy wiążącej postanowienia zawartego w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 24 października 2007 r.;

- art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c. poprzez uznanie, że punkt piąty wyroku Sadu Okręgowego w K. z dnia 24 października 2007 r. korzysta z prawomocności, co skutkować musi odrzuceniem wniosku o podział majątku wspólnego w części dotyczącej składnika, który zdaniem Sądu Rejonowego w K. i Sądu Okręgowego w K., został już podzielony przez Sąd w prawomocnym wyroku rozwodowym, podczas gdy postanowienie zawarte w punkcie piątym wyroku z uwagi na brak konstytutywnych elementów orzeczenia o zniesieniu współwłasności nieruchomości przez sprzedaż publiczną jest orzeczeniem nieistniejącym, niewywołującym skutków prawnych, między innymi stanu powagi rzeczy osądzonej.

Z uwagi na powyższe zarzuty wnioskodawczynie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K., ewentualnie o uchylenie także postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 marca 2009 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 366 k.p.c. wyrok ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. O wystąpieniu powagi rzeczy osądzonej rozstrzyga nie tylko tożsamość stron, ale również tożsamość podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia. Powaga rzeczy osądzonej, która jest skutkiem prawomocnego wyroku, wyklucza możliwość ponownego rozpoznania tej samej sprawy.

Zgodnie z art. 58 § 3 k.r.o. na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego. Z ustaleń dokonanych przez Sąd Okręgowy wynika, że w punkcie piątym wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 października 2007 r., wydanego w sprawie o sygn. akt I 2C (...) z powództwa M. Ś. przeciwko A. Ś. o rozwód, Sąd dokonał częściowego podziału majątku wspólnego stron składającego się z domu jednorodzinnego, położonego w S. (...), dla którego założona jest księga wieczysta Nr K(...)5/2 w Sądzie Rejonowym w K., w ten sposób, że cenę uzyskaną ze sprzedaży domu, która to sprzedaż miała być dokonana do końca lipca 2008 r., przyznał w równych częściach obu stronom. Mając na uwadze taką treść wyroku Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu Rejonowego, że w zakresie żądania podziału wymienionego wyżej składnika majątkowego wchodzącego w skład majątku

wspólnego M. Ś. i A. Ś., sprawa została już prawomocnie osądzona w punkcie piątym wymienionego wyżej wyroku. Stanowisko to nie jest zasadne.

Według art. 46 k.r.o. w sprawach nieunormowanych w artykułach poprzedzających od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku wspólnego, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku, w tym więc także przepis zawarty w art. 1035 k.c., który stanowi, że do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów niniejszego tytułu. Do działu spadku, a tym samym także do podziału majątku wspólnego mają więc zastosowanie przepisy zawarte w art. 211 i 212 k.c. Według art. 211 k.c. każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej. Rzecz, która nie daje się podzielić, jak stanowi art. 212 § 2 k.c., może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicielowi z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Według art. 625 k.p.c. w postanowieniu zarządzającym sprzedaż rzeczy należących do współwłaścicieli sąd bądź rozstrzygnie o wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli, bądź też tylko zarządzi sprzedaż, odkładając rozstrzygnięcie o wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli oraz o podziale sumy uzyskanej ze sprzedaży do czasu jej przeprowadzenia. Szczególny przepis dotyczący zniesienia współwłasności w drodze sprzedaży nieruchomości zawarty jest w art. 1067 k.p.c., według którego postępowanie egzekucyjne w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej może być wszczęte na podstawie tytułu wykonawczego, który postanawia, że zniesienie współwłasności ma być przeprowadzone w drodze sprzedaży nieruchomości.

Uwzględniając powyższe regulacje prawne, mające odpowiednie zastosowanie do podziału majątku wspólnego, uzasadniony jest wniosek, że sądowy podział majątku wspólnego polega na podziale fizycznym rzeczy wchodzących w skład tego majątku (art. 211 k.c.), bądź na przyznaniu rzeczy jednemu z małżonków z obowiązkiem odpowiedniej spłaty drugiego małżonka albo na sprzedaży rzeczy stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego (art. 212 § 2 k.c.). Dlatego istnienie orzeczenia sądowego o podziale całości lub części majątku wspólnego można przyjąć tylko wówczas, gdy w stosunku do wszystkich bądź części składników tego majątku zapadło jedno z rozstrzygnięć wymienionych w art. 211 i 212 § 2 k.c. Ich cechą charakterystyczną jest to, że albo same znoszą stosunek współwłasności do rzeczy

podlegających podziałowi albo też umożliwiają osiągnięcie tego celu poprzez przymusową sprzedaż rzeczy w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. A *contrario* za sądowy podział majątku wspólnego nie może być uznane orzeczenie sądu, które nie zawiera jednego z wyżej wymienionych rozstrzygnięć w stosunku do rzeczy wchodzących w skład tego majątku. W przypadku rozstrzygnięcia znoszącego współwłasność rzeczy przez jej sprzedaż w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego istotne jest, aby orzeczenie sądu zawierało stanowcze, bezwarunkowe i bezterminowe postanowienie o sprzedaży tej rzeczy. Uwzględniając powyższe za błędne należy uznać stanowisko Sądu Okręgowego, że w punkcie piątym wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 października 2007 r. zawarte jest rozstrzygnięcie o częściowym podziale majątku wspólnego M. Ś. i A. Ś. obejmującego opisaną bliżej w tym punkcie nieruchomości. W orzeczeniu tym brak jest bowiem postanowienia o zniesieniu współwłasności co do tej nieruchomości w drodze jej sprzedaży według przepisów kodeksu postępowania cywilnego. W orzeczeniu tym dokonano jedynie rozliczenia ceny uzyskanej ze sprzedaży „domku”, która to sprzedaż miała być dokonana do końca lipca 2008 r. Jej dokonanie zależało w tej sytuacji wyłącznie od woli stron i nie podlegało przymusowej realizacji.

Zasadnie Sąd Okręgowy wziął pod uwagę wykładnię punktu piątego dokonaną przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 22 czerwca 2009 r., według której w punkcie piątym wyroku tego Sądu chodziło o sprzedaż egzekucyjną nieruchomości. Jednakże postanowienie dotyczące wykładni wyroku w chwili wydania przez Sąd Okręgowy postanowienia zaskarżonego skargą kasacyjną nie było prawomocne i zostało uchylone wskutek jego zaskarżenia postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 16 września 2009 r. w sprawie o sygn. akt I Acz (...). Przesłanką tego rozstrzygnięcia było przyjęcie przez ten Sąd, że punkt piąty wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 października 2007 r. nie zawiera rozstrzygnięcia o sprzedaży nieruchomości w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Uwzględniając powyższe za uzasadnione należało uznać zarzuty naruszenia art. 212 § 2 k.c. i art. 625 k.p.c. – który poprzez art. 688 k.p.c. stosuje się także do podziału majątku wspólnego - wskutek przyjęcia przez Sąd odwoławczy, że wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 października 2007 r., wydany w sprawie I 2C (...), zawiera rozstrzygnięcie, o którym stanowią powołane wyżej przepisy o sprzedaży rzeczy. W konsekwencji powaga rzeczy osądzonej w punkcie piątym tego wyroku nie obejmowała prawa żądania przez wnioskodawczynię podziału tego składnika majątkowego w

ramach podziału majątku wspólnego, co uzasadniało podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c. oraz art. 210 k.c.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 marca 2009 r., sygn. akt I NS (..) i w tym zakresie przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K., pozostawiając temu Sądowi, na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.